

Sygn. akt. IV Ka 698/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Nowińska

Protokolant Justyna Gdula

po rozpoznaniu w dniu 10 sierpnia 2016 r.

sprawy **J. M. z d. L.**

córki E. i J. zd. W., ur. (...) we W.

obwinionej o czyn z art. 28 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę obwinionej

od wyroku Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej

z dnia 8 kwietnia 2016 r. sygn. akt II W 553/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Środzie Śląskiej do ponownego rozpoznania .

Sygn. akt IV Ka 698/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 08 kwietnia 2016 roku, sygn. akt II K 553/15, Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej uznał obwinioną J. M. za winną tego, że:

w dniu 19 maja 2015 r. nie dopuściła do wymiany wodomierza pracowników Zakładu (...) Sp. z o.o. z K. w budynku miejscowości G. ul. (...),

tj. wykroczenia z art. 28 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków i za to na podstawie art. 28 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wymierzył jej karę grzywny w wysokości 400 zł. Na podstawie art. 627 k.p.k. w zw. z art. 119 k.p.w. i art. 118 k.p.w. zasądził od obwinionej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 zł tytułem zwrotu zryczałtowanych wydatków sądowych i na podstawie art. 21 pkt 2 w zw. z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych wymierzył jej opłatę w wysokości 40 złotych.

Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca obwinionej, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 28 ust. 2 pkt 2 w zw. z art.7 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dojście do błędnego przekonania, iż obwiniona dopuściła się wykroczenia uregulowanego w powyższym przepisie w sytuacji, gdy czyn obwinionej nie wypełniał znamion czynu zabronionego w świetle okoliczności jaką jest nieokazanie

przez pracowników Zakładu (...) we W. w K. tak legitymacji służbowej, jak i pisemnego upoważnienia do dokonania czynności, zakwalifikowanie czynu obwinionej jako wykroczenia wskazanego w powyższej ustawie w sytuacji, gdy obwiniona posiadała spełniający wymogi, zalegalizowany, zamontowany przez pracowników Zakładu (...) sp. z o.o. w K. wodomierz;

2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 5 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. poprzez jego niezastosowanie, a co za tym idzie poprzez rozstrzygnięcie wszelkich rodzących się w toku postępowania dowodowego wątpliwości na niekorzyść obwinionej;

3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. poprzez jego niezastosowanie, co doprowadziło do wybiórczego przeanalizowania zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz uwzględnienie okoliczności wyłącznie na niekorzyść obwinionej z pominięciem okoliczności przemawiających na jej korzyść, jak również nieuwzględnienie wyjaśnień obwinionej oraz zeznań świadka K. M.;

4. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 410 k.p.k. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nie uwzględniającego całości okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, w szczególności nieuwzględnienie faktu nałożenia na odbiorcę usług kosztów związanych z wymianą i eksploatacją wodomierza, jak również nieuwzględnienie okoliczności, jaką jest brak podstawy prawnej dla obowiązku wymiany spełniającego wymogi, legalnego wodomierza;

5. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 424 § 2 k.p.k. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. poprzez jego niezastosowanie, a tym samym niewskazanie jaka była przyczyna nieuznania dowodów przeciwnych, jakimi były wyjaśnienia obwinionej oraz zeznania K. M..

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uznanie obwinionej niewinną popełnienia zarzucanego jej czynu, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie w zakresie, w jakim skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Za niezasadny zaś trzeba na obecnym etapie postępowania uznać alternatywny wniosek obrońcy o niewinnienie obwinionej od zarzucanego jej wykroczenia.

Szczegółowe ustosunkowanie się merytoryczne do zarzutów apelacji byłoby przedwczesne z uwagi na stwierdzone przez Sąd Okręgowy w toku kontroli instancyjnej uchybienia oraz braki w zakresie oceny dowodów, a także ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego. Analiza dowodów przeprowadzonych przez Sąd I instancji, jak również treści uzasadnienia wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd meriti nie dokonał w niniejszej sprawie niezbędnych ustaleń faktycznych, na których powinno być oparte każde orzeczenie sądowe. Zgodnie z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne, co obliguje sąd do rozważenia wszystkich okoliczności- zarówno na korzyść, jak i niekorzyść obwinionego, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, która to zasada nie może prowadzić do dowolności przyjmowanych ocen i takiego wyboru dowodów stanowiących podstawę ustaleń faktycznych, których nie dałoby się skontrolować w trybie postępowania odwoławczego. Aby orzeczenie mogło być bowiem skontrolowane, jego uzasadnienie musi zawierać wskazania, jakie fakty sąd uznał za udowodnione i na jakich - dokonując tej oceny - opierał się dowodach, tylko wówczas będzie można stwierdzić czy nie dopuszczono się błędów natury faktycznej bądź logicznej. Należy mieć na uwadze, że w celu właściwej kontroli orzeczenia Sąd II instancji musi mieć możliwość rzetelnego przeanalizowania ustalonego przez Sąd meriti stanu faktycznego, a następnie dokonanych przez ten Sąd ocen. Zatem ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd orzekający, a zawarte w pisemnym uzasadnieniu wyroku, winny być poczynione w sposób precyzyjny i umożliwiający ich procesową weryfikację pod kątem, czy zachowanie obwinionego wyczerpało wszystkie znamiona przypisanego mu czynu.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, że zgodnie z przepisem art. 455a k.p.k. w obecnym stanie prawnym nie można uchylić wyroku wyłącznie z uwagi na to, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k. i z tego względu ostatni z zarzutów apelacji należy uznać za chybiony. Niemniej jednak w niniejszej sprawie treść uzasadnienia, a zwłaszcza braki i nieścisłości, którymi jest ono dotknięte, stanowią jedynie konsekwencję nieprawidłowego przeprowadzenia postępowania dowodowego oraz zbyt pobieżnej oceny dowodów przez Sąd Rejonowy. To właśnie te okoliczności przesądziły o sposobie rozpoznania apelacji przez Sąd Okręgowy. Wydanie bowiem merytorycznego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności obwinionej za zarzucone jej wykroczenie wymaga przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a w takim wypadku zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. koniecznym staje się uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że Sąd Rejonowy nie poczynił niezbędnych ustaleń co do czynności sprawczej wykroczenia z art. 28 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Za niedopuszczalne uznać trzeba zawarte w uzasadnieniu wyroku enigmatyczne stwierdzenie, że **„w dniu 19 maja 2015 r. upoważnieni pracownicy (...): J. W. (1) oraz T. D. nie zostali wpuszczeni na teren posesji w celu wymiany wodomierza”**. Ze stwierdzenia takiego nie wynika bowiem, komu należy przypisać odpowiedzialność za powołane wykroczenie, jak również w stosunku do kogo powinno się ustalać znamiona strony podmiotowej czynu zabronionego. Można się jedynie domyślać, iż sprawstwo przedmiotowego wykroczenia zostało przypisane obwinionej J. M., gdyż to ona jest stroną umowy zawartej z (...) sp. z o.o. w K.. Niemniej jednak przypisanie sprawstwa i winy nie może opierać się na przypuszczeniu, a Sąd Rejonowy powinien w tym zakresie poczynić jednoznaczne ustalenia i dać temu wyraz w uzasadnieniu wyroku. Stwierdzenie: „nie zostali wpuszczeni” w żaden sposób nie czyni zadość powyższym wymogom.

Analiza przebiegu postępowania dowodowego przed Sądem meriti wskazuje, iż niestaranność ustaleń faktycznych co do sprawstwa jest konsekwencją braku wyczerpującego przeprowadzenia dowodów z zeznań świadków oraz braku wnikliwej oceny tychże dowodów. Jak wynika z zeznań J. W. (2), T. D., J. P. (1) kierownik, czyli J. W. (2) w dn. 19 maja 2015 r. rozmawiał z mężem obwinionej K. M. i to on nie wpuścił go na teren swojej nieruchomości celem wymiany wodomierza. Świadek K. M. zeznał z kolei, że żądał legitymacji i pisemnego upoważnienia od pracownika (...) sp. z o.o., ale jednocześnie podał, że nie pamięta już, czy to on nie wpuścił go do domu, czy też jego żona. Obwiniona J. M. wyjaśniła, że żądała legitymacji służbowej od pracowników, a oni jej nie okazali, twierdząc, że nie muszą tego robić. Powołane dowody rodzą wątpliwości co do tego, kto w dniu zdarzenia rozmawiał z J. W. (2). Sąd Rejonowy nie rozprawiając się z nimi, poprzestał na poczynieniu ustalenia, że pracownicy „nie zostali wpuszczeni” na teren posesji państwa M., natomiast w rozważaniach prawnych wskazał, że to K. M. nie chciał rozmawiać z pracownikami przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego.

Należy zauważyć, że przesłuchując świadka K. M. Sąd dążył do ustalenia, czy miał on wątpliwości co do tego, czy rozmawia z pracownikiem (...) sp. z o.o. w K.. Abstrahując na tym etapie od kwestii wiarygodności zeznań w przywołanym zakresie, wypada podnieść, że skoro odpowiedzialność za wykroczenie została przypisana obwinionej J. M., to należało ustalić również, czy ona takie wątpliwości miała. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że dokonując oceny prawnej Sąd uznał, że możliwym jest przypisanie odpowiedzialności za wykroczenie mimo nieokazania legitymacji służbowej i pisemnego upoważnienia, gdy przebieg zdarzenia nie pozwolił nawet na ich okazanie. W ocenie Sądu Okręgowego dla postawienia takiego wniosku istotnym jest wykazanie, że obwiniona wiedziała, z kim ma do czynienia. W tym kontekście należy zwrócić również uwagę na brak jednoznacznego ustalenia, czy J. W. (2), J. P. (2) i T. D. byli znani jako pracownicy (...) obwinionej oraz jej mężowi. Sąd bowiem lakonicznie stwierdził jedynie, że 19 maja 2015 r. podjęto kolejną próbę wymiany wodomierza. Nie wskazał natomiast, którzy pracownicy podejmowali wcześniejszą próbę bądź próby wymiany licznika. Nie wynika to również ze zgromadzonego materiału dowodowego. Co więcej, w uzasadnieniu wskazano, że na teren posesji 19 maja 2015 r. nie zostali wpuszczeni J. W. (2) i T. D.. Z zeznań świadka M. M. (2) oraz J. P. (2), które Sąd I instancji obdarzył wiarą, wynika zaś, że był z nimi również J. P. (2). Rozpoznając ponownie niniejszą sprawę Sąd Rejonowy powinien zatem wnikliwie zbadać, jaki był skład grupy pracowników (...) sp. z o.o. w K., która chciała w dniu 19 maja 2015 r. dokonać wymiany wodomierza, jak również, jakim samochodem wówczas przyjechali. Świadek K. M. zeznał bowiem, że był to samochód nieoznakowany, co wzmogło jego wątpliwość

co do tego, czy ma do czynienia z uprawnionymi pracownikami przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego. Wcześniej, według tego świadka, pracownicy przyjeżdżali samochodem oznakowanym. Ponadto Sąd winien podjąć czynności mające na celu ustalenie, którzy pracownicy i ile razy byli uprzednio w domu M., zwłaszcza, czy przed 19 maja 2015 r. był tam J. W. (2) i czy miał kontakt z obwinioną.

Niezwykle istotną kwestią wymagającą ustalenia przez Sąd Rejonowy jest też czas i przebieg rozmowy pomiędzy J. W. (2) a K. M. lub/i obwinioną. Sąd zupełnie pominął tę kwestię ustalając stan faktyczny, natomiast dokonując oceny dowodów oraz rozważań prawnych, kategorycznie stwierdził, że w tym wypadku pracownikom (...) nawet nie dano szansy okazać legitymacji i upoważnień. Na kanwie dotychczas zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego stwierdzenie takie jest nieuzasadnione. Stanowi ono nieuprawnione uzupełnienie ustaleń faktycznych przez Sąd. Żaden ze świadków nie wskazał bowiem na taką okoliczność. T. D. i J. P. (2) nie byli w ogóle pytani o to, czy mieli przy sobie legitymacje służbowe oraz pisemne upoważnienia. J. W. (2) zeznał jedynie, że zapewne te dokumenty mieli, ponieważ zawsze w takich sytuacjach nimi dysponują. Ponadto świadek podał, że K. M. żądał od niego dodatkowych pism, gdyż chciał powołać prawnika. Nie ustalono natomiast, jakie miały to być dokumenty i czy chodziło także o legitymacje służbowe i pisemne upoważnienia.

W ocenie Sądu Okręgowego można zaaprobować pogląd, że z uwagi na dobro prawne chronione przepisem art. 28 ust. 2 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, którym jest swoboda wykonywania czynności przez pracowników przedsiębiorstwa wodnokanalizacyjnego, sytuacja, w której nie ma szansy na okazanie legitymacji z uwagi na zachowanie potencjalnego sprawcy wykroczenia, wyczerpuje znamiona tego wykroczenia. Jednak przypisanie sprawstwa wymaga kategorycznego ustalenia, że tak właśnie było. W niniejszej sprawie przy obecnym stanie materiału dowodowego nie można tego ani wykluczyć, ani potwierdzić. Ponowne rozpoznanie sprawy pozwoli natomiast wątpliwości te usunąć.

Przebieg postępowania dowodowego przed Sądem I instancji rodzi wrażenie, iż skupiono się w nim na kwestii przyczyn wymiany wodomierza oraz ustalenia podstawy prawnej tej czynności, a także obciążenia kosztami nowego wodomierza. Okoliczności te mogą mieć wprawdzie znaczenie dla ustalenia motywów zachowania obwinionej, jednak nie mogą one przesłonić tego, co w niniejszej sprawie zasadnicze, czyli przebiegu zdarzenia z 19 maja 2015 r., a w szczególności:

- kto nie wpuścił pracowników na teren posesji,
- jak długo trwała rozmowa przy bramie,
- czy osoba rozmawiająca z J. W. (2) zażądała okazania legitymacji służbowej i pisemnego upoważnienia,
- czy z uwagi na czas i przebieg rozmowy istniała możliwość okazania dokumentów potwierdzających uprawnienie do wejścia na teren nieruchomości.

Jest to niezbędne z uwagi na znamiona wykroczenia zarzuconego obwinionej.

Uwzględniając wskazane powyżej okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, rozstrzygnięcie o sprawstwie i winie obwinionej było co najmniej przedwczesne, zaś w toku ponownego rozpoznania sprawy należy powtórzyć w zasadzie wszystkie przeprowadzone czynności dowodowe, w szczególności w sposób wnikliwy przesłuchać świadków.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności poczyni zatem pełne i prawidłowe ustalenia faktyczne, ustalając w miarę możliwości precyzyjny przebieg zdarzenia z 19 maja 2015 r., po czym rozważy całokształt ujawnionych w toku przewodu sądowego okoliczności, dokona ponownej, rzetelnej oceny zebranego materiału dowodowego z uwzględnieniem zasady obiektywizmu i swobodnej oceny dowodów. Mając na uwadze fakt, że w przedmiotowej sprawie zasadniczą podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie sprawstwa i winy obwinionej stanowią osobowe źródła dowodowe, Sąd winien dowody te ocenić bardzo wszechstronnie i dokładnie, zaś wszelkie związane z nimi wątpliwości poddać wnikliwej analizie w uzasadnieniu kolejnego wyroku. Sąd powinien poczynić

również niezbędne rozważania prawne co do zarzuczonego obwinionej wykroczenia, wykazując, czy znamiona jego strony przedmiotowej i podmiotowej zostały przez nią wypełnione. Dopiero wówczas ewentualna ponowna ocena odwoławcza przez Sąd Okręgowy będzie mogła zostać uznana za pełną i wszechstronną oraz nie pozbawiającą obwinionej praw wynikających z konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania.